

Розділ 1. Формування теоретичних основ тьюторства

Тема 4. Тьюторський супровід

Зміст

- 4.1. Поняття та сутність тьюторського супроводу.
- 4.2. Педагогічний супровід та тьюторський супровід.
- 4.3. Принципи тьюторського супроводу.
- 4.4. Етапи тьюторського супроводу.

4.1. Поняття та сутність тьюторського супроводу.

Тьютор – педагог-наставник, який відповідає за особистий, творчий та психологічний розвиток учня за допомогою створення індивідуального освітнього маршруту та індивідуального освітнього простору. Супровід - супроводження – це йти разом, бути поряд, допомагати. Відповідно, під тьюторським супроводом розуміється така взаємодія, у ході якої учень робить дію, а педагог створює умови для ефективного здійснення цієї дії.

Основне завдання тьюторського супроводу – направити освітній інтерес того, хто навчається таким чином, щоб його ключові та спеціальні компетенції як особистісні характеристики проявились у спрямованості на навчально-професійну самореалізацію, в активній творчій позиції. Тьюторський супровід має суттєву відмінну ознаку. У ситуації тьюторського супроводу *тьюторант самостійно розробляє прийнятні собі способи діяльності*, які потім обговорює з тьютором.

Таким чином, щоб тьюторський супровід здійснився, той, хто навчається повинен, перш за все, самостійно зробити якусь «освітню пробу», результати якої і стануть потім предметом його спільного аналізу з тьютором. Педагогічний

супровід та тьюторський супровід ведення. Супровід – супроводження, йти разом, бути поряд і допомагати.

4.2. Педагогічний супровід та тьюторський супровід.

Педагогічний супровід – навчально-виховна взаємодія, у ході якого учень робить дію по заздалегідь відомим нормам, а педагог створює умови для цього здійснення. Культурні норми відомі заздалегідь, прийняття чи відкидання апріорі не потребують.

Тьюторський супровід – педагогічний фокус спрямований на самостійне розроблення прийнятних для цієї особи норм, які потім обговорюються з наставником. Учень повинен сам зробити якусь «освітню пробу», результати якої і будуть предметом спільного аналізу.

Наприклад. Дитина йде у похід.

Педагогічне супроводження:	Педагог-тьютор поставить питання
- чіткий інструктаж, - список необхідних предметів, - знайомство з маршрутом, - розподіл посад та обов'язків.	«Як ти думаєш, де (і коли) можна дізнатися про те, як готуватися до походу?». І на основі вже наявного досвіду допоможе скласти карту майбутнього пошуку: - Поспілкуватися з досвідченими туристами. Подумати, які питання їм поставити. Як діяти з отриманою інформацією? Чи всьому слід беззастережно довіряти? - Почитати готові інструкції та поради. Як шукати та працювати з джерелами? - Здійснити пробну «вилазку». Зімітувати, програти майбутній похід. Тьютор допоможе спланувати такий спосіб дії. - Яким ти бачиш активний відпочинок? Чи був у тебе подібний досвід? - Чим для тебе екскурсія відрізняється від подорожі? - Чи можна перетворити найнуднішу екскурсію на захоплюючий захід?

Педагог-тьютор намагається використати практично будь-яку ситуацію як освітній ресурс.

4.3. Принципи тьюторського супроводу.

Принципи тьюторського супроводу. У здійсненні тьюторського супроводу дотримується ряд **принципів**. Це:

- *модульність,*
- *гнучкість,*
- *безперервність,*
- *індивідуалізація,*
- *відкритість.*

Модуль розуміється як *завершений цикл діяльності учнів*. Відповідно до уявлень ряду дослідників (зокрема, Дж. Дьюї) про провідні форми пізнавальної активності дітей виділяються **три базові освітні модулі**:

- *дослідницький (його також називають знаковим, науковим),*
- *комунікативний (у центрі уваги – спілкування),*
- *ігровий (або рольовий, у якому знання отримують через живу дію).*

Форми роботи в науковому модулі – від простих і звичних у шкільному житті, однак викликають **труднощі з освоєнням технології навчального дослідження**:

- створення доповіді, повідомлення, реферату, конспекту,
- аналізу матеріалу у навчальних посібниках,
- складання бібліографії,
- проходження повного алгоритму дослідження з формулюванням проблеми, виділенням об'єкта та предмета вивчення, висуванням гіпотези, методів та прийомів, планування роботи, аналізу та публічного захисту отриманих результатів тощо.

Освоюючи **комунікативний модуль**, учень **навчається**:

- *ставити питання,*
- *брати інтерв'ю,*
- *брати участь у групових дискусіях,*
- *круглих столах,*
- *конференціях.*

Найбагатший освітній досвід, безперечно, можна придбати, програючи вигадані ситуації у діловій чи рольовій грі, тренінгу, на театральній сцені.

Завдання тьютора – «провести» вихованця через різні способи роботи, осмислити успіхи та невдачі.

Шляхом аналізу пройденого шляху прояснити індивідуальний «освітній профіль», власні переваги і, зрозуміло, принагідно сформувані навички роботи в кожному модулі.

Наступний **принцип** – *гнучкість*. Він проявляється в орієнтації тьюторського супроводу на **розширення соціальних контактів**, у незмінній підтримці ініціативи у **виборі способів діяльності**.

Дотримання *принципу безперервності* забезпечує послідовність, циклічність, своєчасність процесу розвитку пізнавального інтересу.

Врахування *принципу індивідуалізації* дозволяє орієнтуватися на:

- *особистісні освітні запити* учня,
- *його особливості*,
- *інтереси та схильності*,
- *загальну спрямованість*.

Відкритість реалізується у створенні умов для **управління школярем власною пізнавальною та освітньою діяльністю**.

Позиція педагога у тьюторському супроводі полягає у:

- *максимальному відкритті перед дитиною можливостей навколишнього світу, які надалі допоможуть задовольнити стихійно виниклий інтерес*,
- *сформуванню культури роботи з власною освітою*,
- *вибудовувати особисту траєкторію*.

Виділяють три вектори тьюторського супроводу

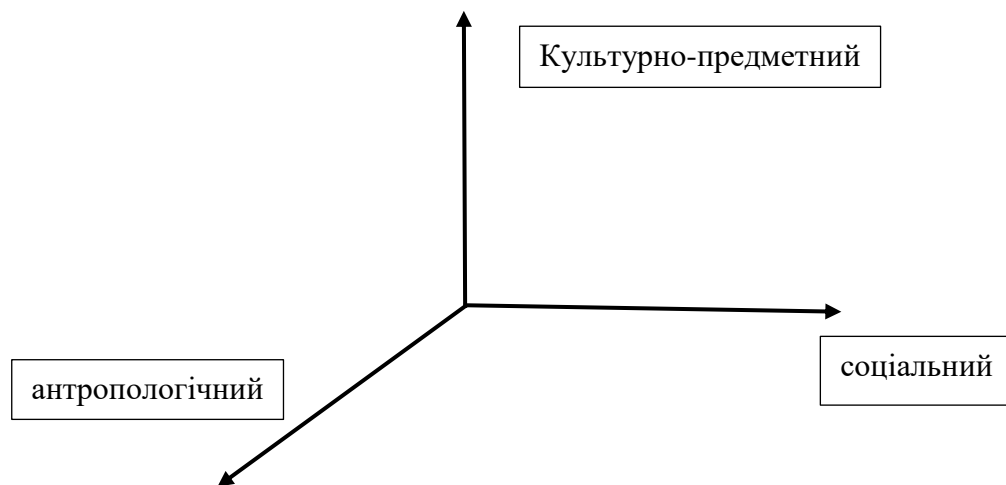

Рис 1. Ресурсна схема тьюторського супроводу

Соціальний є шкалою так званого інфраструктурного розширення. Цей напрямок тьюторського супроводу пов'язаний із зростанням «освітньої географії»: **учень у розмові з тьютором дізнається про ті місця в соціумі, де він може чогось навчитися (різні зустрічі, спецкурси, тренінги, клуби, відкриті семінари, конференції тощо)**. Надзвичайно важливим є той факт, що педагог-тьютор не «видає» готові переліки, варіанти навчальних занять, а **малює карту разом з дитиною, спираючись на актуальний на даному етапі рівень обізнаності**.

Трапляється, що джерело інформації знаходиться зовсім поряд і фактично доступний дитині, проте вона навіть не здогадується про її існування або не вміє скористатися такими послугами (бібліотека на найближчій вулиці, де проходять наукові та ділові зустрічі; факультатив або елективний курс в іншій школі або

сусідньому класі, заняття в студії, семінари , куди можна прийти вільним слухачем тощо).

Тьютор, безперечно, розсуває кордони, працюючи в зоні найближчого розвитку. Однак, у суворій відповідності до принципів тьюторського супроводу **тем, маршрут і характер руху задаються учнем.**

Завдання тьютора на цьому рівні роботи – так **організувати спілкування з дитиною, щоб** виявити, зробити очевидним освітній потенціал, плавно перевівши його у доступний для роботи ресурс. Зрозуміло, професіонал-тьютор сам повинен мати повну інформацію, постійно оновлюючи власний інфраструктурний «ареал».

Наприклад, учень зацікавився науковими розробками на стику біології та хімії, тьютор допоміг вибрати підготовчі курси у ВНЗ та спланував відвідування конференції проектних досліджень студентів 3-4-го курсів, відкриту лекцію з нанотехнології, допоміг оформити підписку на тематичну розсилку (новини наукового світу)

Культурно-предметний – зазначає просування у межах навчального предмета, проникнення школяра в різні галузі знань.

Завдання тьютора - залучити молодого дослідника в культурну традицію, познайомити з типами спеціалізацій у обраній області. Наприклад, соціальна педагогіка та соціальна робота, їх відмінність. У перспективі супровід пізнавального інтересу учня, його розширення та поглиблення гранично розсуває предметні рамки.

Антропологічний – тьютор:

- **допомагає опанувати техніки та технології розвитку особистісних якостей, необхідних в освіті;**
- **створює умови для саморозвитку та самовиховання;**
- **модерувати діяльність, спрямовану на розкриття потенційних можливостей та здібностей.**

Це пояснюється розумінням, наскільки **важливо усвідомлювати себе, свої сили, знати межі своїх можливостей.**

Припустимо, що учень планує стати лікарем, продовжити династію.

Завдання тьютора полягає у **вибудовуванні взаємодії таким чином, щоб дитині стало ясно:**

- *з якими труднощами (кров, фізичні навантаження, складний режим, постійне спілкування з людьми) доведеться зіткнутися;*
- *на які якості можна спертися,*
- *який особистий досвід використати.*

4.4. Етапи тьюторського супроводу.

Тьюторський супровід розгортається як єдиний цикл взаємозалежних етапів:

- *діагностичного,*
- *проектувального,*
- *реалізаційного,*
- *аналітичного.*

Кожен має свою специфіку і пропонує певні способи роботи педагога і учня.

На першому етапі, ***діагностичному***, відбувається:

- *зустріч тьютора з підопічним,*
- *з'ясування освітньої ситуації,*
- *створення позитивної атмосфери для входження учня в тьюторську взаємодію,*
- *психологічний комфорт, що сприятиме, готовності продовжувати співпрацю.*
- *фіксація первинного освітнього запиту школяра, його інтереси, схильності;*
- *демонстрування значимості інтересу та перспективи спільної роботи в цьому напрямі;*
- *з'ясування планів учня та образ бажаного майбутнього.*

Інструменти діагностики – педагогічні. Розроблено і спеціальні тьюторські методи та прийоми:

- *початок збору портфоліо,*
- *анкетування,*
- *тестування,*
- *вільне інтерв'ю,*
- *оцінка наявного обсягу знань на тему заявленого інтересу.*

Дитина готує «Уявлення» обраного інтересу, історію його виникнення, розповідь про себе.

У цілому на цьому етапі необхідно налаштуватися на розвиток і стимулювання мотивації освітньої діяльності.

Наступний крок – проектування майбутньої роботи:

- *організація збору інформації щодо зафіксованого пізнавального інтересу;*
- *допомага тьютора у виборі провідного освітнього стилю (модуля) та спланувати його освоєння;*
- *складання так званої мапи інтересу;*
- *збирається тематичне портфоліо, присвячено цій темі;*
- *проводяться консультації,*

- надається необхідна допомогу у формулюванні питань, звуженні чи розширенні теми.

Завдання тьютора на цьому етапі – розвинути у тьюторанта **змістовно-діяльнісний компонент** пізнавального інтересу:

- підтримати самостійність мислення дитини,
- активність,
- прагнення знайти свій оригінальний спосіб вирішення поставленої задачі.

Третій етап – власне **реалізація освітнього пошуку** та демонстрація знайдених відомостей, отриманих результатів. **Захист-виступ** організується різними способами:

- усного 3-хвилинного повідомлення під час тьюторіалу (заняття у міні-групі, не більше 15 учнів),
- класної години, уроку (тьютор допоможе домовитися з учителем-предметником)
- спеціально оформленої презентації у період проведення конференції навчально-дослідних та проектних робіт, творчих фестивалів тощо.

Тьютор не втручається, консультації проводить «на вимогу».

Аналітичний етап (умовно завершальний) спрямований на **самоаналіз** пройденого шляху, досягнутих результатів. Це сприяє розвитку **самооцінки**, уміння **рефлексувати** власні та чужі способи дії, розуміти, що відбуваються в собі, і зміни в оточуючих:

- Чи вдало було сформульовано питання?
- Наскільки повною і вичерпною виявилася знайдена відповідь?
- Як учень оцінює ефективність обраного провідного освітнього модуля?

Визначаються перспективи продовження пошуку з тієї ж теми, або аргументується відмова продовжувати пошуки.

На окремій зустрічі організується **тьюторська консультація** за підсумками представлення результатів – презентації:

- аналізуються труднощі, що виникли під час доповіді,
- проводиться групова рефлексія з метою отримання кожним промовцем зворотного зв'язку з аудиторією,
- по можливості влаштовується індивідуальне, а за бажанням учня і групове обговорення відеозапису виступу.

Тьютор спільно з підопічним розробляє критерії успішної презентації, структури аналізу (усного та графічного). Завершує цикл:

- плануванням майбутнього пошуку,
- фіксація побажань у виборі теми, характеру матеріалу, групової чи індивідуальної діяльності та своєї ролі у ній.